

Copyright foto

Dierenarts Martijn Steenaert wil meer professionalisering in de aanpak van PIA

Dierenartsen bepleiten alertheid PIA en PED

De varkenshouderij wordt bedreigd door ziekten die de darmgezondheid en de bedrijfsresultaten ondermijnen. De Gezondheidsdienst voor Dieren en Boehringer Ingelheim hielden daarom een masterclass over PIA, Salmonella en PED. Dierenarts Martijn Steenaert vindt dat de varkenshouderij een professionaliseringslag moet maken om de dreiging daadwerkelijk het hoofd te bieden.

'Overwinnen van nieuwe uitdagingen'; de titel van de masterclass over darmgezondheid is niet zomaar gekozen. Voor de varkenshouderij lijkt zwaar weer op komst als er niet snel stappen worden gezet in het verbeteren van de diergezondheid en vooral in de darmgezondheid van biggen en vleesvarkens. Martijn Steenaert, dierenarts bij Boehringer Ingelheim, is al jaren bezig om meer kennis en inzicht in PIA ofwel lleitis te krijgen en is een van de specialisten op dit gebied. Voor hem is duidelijk dat de Nederlandse varkenshouder zich nog lang niet bewust is van het risico dat hij loopt en dat hij ook niet altijd weet of PIA onder zijn varkens heerst. „PIA is onzichtbaar en hoe kunnen we dit zichtbaar maken”, stelt Steenaert voor een overvolle zaal belangstellenden in Markelo. „PIA ofwel de bacterie Lawsonia intracellularis komt vaker voor dan gedacht. 90 procent van de koppels is geïnfecteerd en 80 procent van de varkens. De laatste jaren wordt er meer over PIA en lleitis gepraat omdat we streven naar een betere diergezondheid en antibioticareductie. De ziekte komt hierdoor eerder aan het licht. PIA is een complexe ziekte en komt vooral voor in de laatste 50 centimeter van de dunne darm. Het is echter lastig om de bacterie in de darmen terug te vinden. Ze leeft namelijk in de darmcellen.” „De verspreiding gaat via mest die door de varkens, mens en knaagdieren wordt overgedragen. Vanaf 12 uur naar de besmetting komen de bacteriën in de darmcellen terecht en binnen 36 uur vermeederen ze zich in een rap tempo. Bij sommige varkens zie je dat ze minder eten of diarree hebben. Bij een acute lleitis sterft een big en bij chronische lleitis zie je sterk vermagerde biggen, maar er is ook een subklinische lleitis en dan zie je nauwelijks symptomen. Behalve een verminderde voeropname. Het grootste gedeelte van de varkens geneest weer en een kleiner deel sterft.” Het is vooral de subklinische groep varkens waar volgens Steenaert meer aandacht op moet worden gevestigd, want het is schadelijk. Dat blijkt ook uit onderzoek waarbij controlegroepen werden vergeleken met besmette groepen. „Het is echter lastig om een diagnose te stellen via mest of bloed, omdat pas na 21 dagen de antistoffen traceerbaar in het bloed zijn.”

Onontgonnen gebied

De ziekte kan een varkenshouder duizenden euro's kosten door uitval en stagnering van

de groei. Vaccinatie en preventieve maatregelen leveren daadwerkelijk rendement. Hoe staat het volgens andere dierenartsen met PIA en darmgezondheid in Nederland? Zijn varkenshouders zich bewust dat het beter kan en hebben ze voldoende informatie om darmgezondheid te verbeteren?

„Darmgezondheid is een ietwat onontgonnen gebied”, zegt Godfried Groenland, dierenarts bij De Heus. „Bij darmgezondheid is het vaak minder duidelijk in hoeverre een aangetoonde ziektekiem problemen veroorzaakt, zoals darmschade en groeivertraging. Daarom ben ik bezig om door toepassing van een Q-PCR voor Lawsonia in faeces op praktijkbedrijven om het tijdstip, maar vooral de ernst van de infectie op vleesvarkensbedrijven vast te leggen. De mate van besmetting geeft vervolgens aan in hoeverre de groei lager wordt.”

Ook Annemarie Dirkzwager, dierenarts Varkens bij de Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk vindt dat er meer aandacht moet zijn voor darmgezondheid: „Maar dat moet op twee vlakken gebeuren. Ten eerste wordt er te weinig gedaan om de darm gezond te houden en daarnaast moet er meer aandacht komen om pathogenen in de darm buiten te houden en te bestrijden. Natuurlijk wordt er wel iets gedaan aan de Lawsonia-bacterie, maar ik heb niet het idee dat iedere varkenshouder daar mee bezig is.” Dierenarts Wim Schreurs van dierenkliniek Marum-Grooteagast is van mening dat het probleem van darmgezondheid en PIA wordt onderschat, omdat het vaak niet te zien is. „Degene die een acute PIA hebben meemaakt, zijn zich bewust en alert geworden. Anderen gaan er wellicht te gemakkelijk mee om en dan worden de hygiëneprotocollen nog wel eens omzeild met alle risico's van dien.” „PIA is een olifant die je niet ziet”, zegt Johan Kamp. Hij is dierenarts bij De Oosthof in Neede. „Voor een aantal varkens is er daadwerkelijk schade, maar de diagnose is lastig te stellen.”

De dierenartsen denken dat er op dit moment te weinig wordt gedaan om PIA te bestrijden. Groenland: „Bij de meeste bedrijven is vooral de acute vorm van PIA bekend. De chronische en meer schadelijke vorm is veel minder bekend. Preventie is belangrijk.”

Professionaliseren

In zijn lezing stelt Martijn Steenaert dat de varkenshouderij moet professionaliseren. Is dat niet een taak waar de dierenartsen het ▶

De deelnemers

Martijn Steenaert,

Dierenarts bij farmaceut
Boehringer Ingelheim:

„PIA is onzichtbaar en hoe kunnen we dit zichtbaar maken.”

Copyright foto

Johan Kamp,

Dierenarts bij de Oosthof
Samenwerkende
Dierenartsenpraktijken:

„Op groot aantal bedrijven is de biosecurity niet voldoende.”

Copyright foto

Wim Schreurs,

Dierenarts bij dierenkliniek
Marum-Grooteagast:

„Als PED nu komt, zijn we te laat en is het onheil geschieit.”

Copyright foto

Annemarie Dirkzwager,

Dierenarts bij Universitaire
Landbouwhuisdieren Praktijk:

„Weinig varkenshouders hebben kennis over subklinische PIA.”

Copyright foto

Godfried Groenland,

Dierenarts bij
voerleverancier De Heus:

„Darmgezondheid is een nog onontgonnen gebied voor de varkenshouder.”

Copyright foto

De Amerikaanse dierenarts Greg Cline over de heftige PED-uitbraak in zijn eigen land.

Copyright foto

initiatief moeten nemen? „De varkenshouder is eindverantwoordelijk”, zegt Dirkzwager. „Wij dragen aan, maar de boer kiest om te vaccineren, vloeren te coaten of hygiëneprotocollen op te stellen. De boer mag van ons wel een professionele houding verwachten. Ik denk wel dat boeren zelf veel meer moeten meten zoals water - en voeropname. Als je dat doet, weet je na een aantal ronden wat normaal is en bij afwijkende metingen kun je reageren tijdens de ronde zelf. Nu wordt meestal pas aan het eind van de ronde gekeken naar de slacht – en voeropnamegegevens, vaak wordt geen actie meer ingezet. Ook bloedmonitoring is belangrijk voor bepaling van de ziekten die op je bedrijf rondgaan. Misschien kun je op termijn elektronisch de hoestfrequentie in een afdeling monitoren. Meer meten is meer weten.” De boer is dus eindverantwoordelijk, maar hij moet wel achter de preventie staan, meent Schreurs:

„Het wordt lastig als de varkenshouder niet overtuigd is dat hij hygiëneprotocollen moet verbeteren. Wij zijn niet altijd op een bedrijf aanwezig.” Naar de ervaring van Kamp wijzen dierenartsen nu al nadrukkelijk op de gevaren en maatregelen zoals vaccinatie. Groenland vindt dat er een belangrijke taak bij de dierenarts en ook bij het mengvoerbedrijf ligt.

„Iedereen dient de problematiek onder de aandacht te brengen. Het mengvoerbedrijf heeft immers een signalerende functie

ten aanzien van groei en voederconversie. Momenteel is De Heus bezig met een project waarbij we op vleesvarkensbedrijven voer, drinkwater, gezondheid van luchtwegen en van het maag-darmkanaal in beeld brengen. Door een integrale aanpak kan een goed advies worden gegeven waarbij de belangrijkste knelpunten in beeld worden gebracht.”

Moet Nederland de waarschuwing van de Amerikaan Greg Cline (kader) ter harte nemen en zijn we goed voorbereid? Kamp: „Absoluut. PED is een grote bedreiging en zeer besmettelijk, maar op een groot aantal bedrijven vind ik de biosecurity niet voldoende. Ik zie regelmatig dat de normale hygiëneprotocollen niet worden toegepast.”

„Het is niet te voorspellen of en wanneer we een uitbraak krijgen”, geeft Groenland aan. „De uitbraak zoals is verteld door Greg baart zorgen. Temeer door de snelle verspreiding van bedrijf naar bedrijf, waarbij de afstand tussen de bedrijven een belangrijke rol speelt. Als het virus in Nederland vaste grond onder de voet krijgt, zullen we zoveel mogelijk gebruik moeten maken van de kennis die in Amerika is opgedaan. Een goed vaccin, zoals dat in ontwikkeling is, zal dan de schade beperken.”

Schreurs denkt dat de sector zich inderdaad ook zorgen moet maken. „Als het virus in Nederland komt dan zal het een kaalslag veroorzaken in het Zuiden en Oosten. Varkenshouders zijn zich echter nog niet zo bewust van de dreiging. De les van 1997 is een

beetje weggeëbd en de alertheid op ziekten neemt af. Er zijn hiaten in de hygiëneprotocollen. De werkwijze moet worden verbeterd. De biosecurity moet beter. Als PED nu komt, zijn we te laat en is het onheil geschied.”

Moeten we bij een uitbraak ons richten op het controleren van het virus op een bedrijf of zorgen dat het helemaal verdwijnt? Volgens Dirkzwager is dat laatste een illusie en is de controle door middel van het realiseren van immuniteit de beste methode. „Zeker als de vaccinatie er aan komt.” Kamp denkt juist dat volledige verwijdering van het virus op een bedrijf de beste methode is: „Het virus is erg agressief. Dit wil je niet op je bedrijf hebben. In eerste instantie moeten we het virus dus buiten de deur en Europa houden. Dat is de allerbeste aanpak.” ■

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl

PED-Virus, de deur stond wagenwijd open

Het relaas van de Amerikaanse dierenarts Greg Cline over het PED-virus dat hij van dichtbij meemaakte, is op zijn zachts gezegd schokkend te noemen. „In mei 2013 kwam een nieuw virus ons land binnen. Het verspreidde zich met een gigantische snelheid over Noord-Amerika in de varkensdichte gebieden van Iowa, Minnesota en North Carolina. Tot op de dag van vandaag weten we nog steeds niet hoe het virus vanuit Azië Amerika is binnengekomen. Onze deur stond echter wagenwijd open. Je zag een plotselinge diarree onder jonge biggen en een snelle verspreiding van PED met een incubatietijd van 22 tot 36 uur.”

„De ziekte is zeer besmettelijk. Op één gram mest kunnen tientallen miljarden viruscellen zitten. De sterfte onder biggen tot tien dagen oud was 100 procent door diarree, braken en uitdroging. De biggen waren doordrenkt met diarree en braaksel. De ziekte kan zich in een mum van tijd openbaren. Het ziektebeeld is

vooral aanwezig bij jonge biggen, naarmate de dieren ouder worden hebben ze steeds minder last van het virus. Slechts 60 procent van de zeugen vertoont enige symptomen, maar lang niet zo heftig als bij biggen. Er was niets dat wij konden doen. In zes maanden tijd zijn er in Amerika 8 miljoen biggen op 8.100 bedrijven aan PED gestorven.”

„Doordat het virus niet houdt van droge warme omstandigheden, is de uitbraak de laatste maanden sterk verminderd. Op sommige bedrijven zag ik ook dat de ziekte terugkwam, ondanks de aanwezigheid van antistoffen. De duur van de immuniteit lijkt daardoor kort te zijn of het was een andere variant van het PED-virus. In de afgelopen 13 maanden zijn alle zeugenbedrijven in de drie regio's geïnfecteerd. We hebben blijkbaar het virus goed geholpen door slechte biosecurity. PED heeft de zwakke plekken in onze biosecurity blootgelegd.”

Cline waarschuwt dat Nederland zich goed voorbereidt, want het is volgens hem geen kwestie van of het virus komt, maar wanneer. Goede biosecurity is belangrijk en samenwerking tussen iedereen in de sector acht hij essentieel. Een goede diagnose van de ziekte meten in het begin is daarbij cruciaal. Als maatregel bij besmetting adviseert hij dat er geen nieuwe dieren meer op het bedrijf komen tot 150 dagen na de besmetting en dat alle biggen op tien dagen worden gespeend.

„Vaccins worden inmiddels ontwikkeld, maar de werking ervan is niet optimaal en er zijn voorlopig twee vaccins in de VS toegelaten.” Ook moet er volgens Cline een snelle test op de markt komen om de diagnose snel te kunnen stellen. De GD geeft aan dat ze testen beschikbaar hebben om PED en het Porcine DeltaCoronavirus (PDCoV) aan te tonen in mest en sectiemateriaal.